

Ukrudt – en del af helheden

4. september 2009 kl. 23:43

ØKOBLOGGEN: Hvordan griber man ukrudt an i et økologisk landbrug? Og hvordan tænker man i det hele taget ukrudt ind i økologiens værdisæt?

Af Jesper Rasmussen, lektor ved LIFE, KU

Økologisk jordbrug handler om at sammentænke natur og menneske på en lidt anden måde, end vi er vant til fra det konventionelle (almindelige) jordbrug.

Og så handler det selvfølgelig om at producere fødevarer.

Økologisk jordbrug befinder sig i et spændingsfelt mellem det at "gøre det rigtige" (idealerne) og det at overleve som et erhverv på markedets betingelser (praksis). En balance som ikke altid er lige nem.

Ukrudtsproblemer skal forebygges i økologisk jordbrug - ikke bekæmpes. Her er det gået galt i en kornmark, hvor tidslerne helt har taget over.

Sundhedsprincippet

Når det gælder ukrudt; menneskets følgesvend siden landbrugets opståen, er idealet forebyggelse og sameksistens.

Grundsynet er, at ukrudt hører til i landbruget, at det har såvel positive som negative egenskaber, og at de negative egenskaber først for alvor kommer til udtryk, når landbrugssystemet kommer ud af balance. Ukrudtsproblemer tolkes derfor som en indikator på ubalance og betragtes ikke isoleret fra systemet som en helhed.

Idealet om forebyggelse kan udledes af sundhedsprincippet, som er ét af de 4 grundprincipper, som det økologiske jordbrug bygger på.

Sundhedsprincippet handler om at "opretholde og forbedre jordens, planternes, dyrenes, menneskenes og planetens sundhed som en udelelig enhed". Sundhed opfattes som en egenskab, der er knyttet til dyrkningssystemet som en helhed, og er derfor langt mere end blot fravær af sygdom.

Oprør mod industrialisering

I det konventionelle landbrug betyder forebyggelse stort set ingenting i forhold til ukrudt. Her er det bekæmpelsen, der er i højsædet. Med den kemiske ukrudtsbekæmpelses indførelse i midten af 1900-tallet, påbegyndte landbruget en industrialiseringsproces, hvor man ikke længere behøvede at betragte det enkelte landbrug som en sammenhængende helhed.

Man fik mulighed for at splitte landbrugsbedriften op i enkeltkomponenter og optimere på dem hver for sig. Herbiciderne gjorde det umulige muligt; nemlig at tilrettelægge dyrkningen således, at ukrudtet ville gå grassat, hvis det ikke blev holdt i det jerngreb, som kun den nye medicin, herbiciderne, netop kunne.

Økologisk jordbrug er i sit udspring et oprør mod industrialiseringen i landbruget. Oprøret tog sin begyndelse før begreber fra den økologiske videnskab vandt almen indpas i sproget, så i den ældre litteratur tales der ikke om systemer men om organismer, men meningen er den samme.

Den internationale betegnelse for det der på dansk hedder økologisk jordbrug, 'organic farming', udspringer da også netop af ordet "organisme" og ikke organisk, som mange fejlagtigt tror.

Ren og pæn eller en gold ørken?

Det er de færreste som opfatter økologisk jordbrug som et oprør i dag, men det repræsenterer dog stadig andre værdier og måder at tænke på, end dem vi typisk forbinder med det konventionelle jordbrug.

Det kan illustreres med et lille eksempel: En herbicidsprøjtet kornmark uden en eneste ukrudtsplante vil ikke blive opfattet som et udtryk for sundhed i den økologiske optik. Tværtimod, ville man sagtes kunne forestille sig at der ville blive brugt adjektiver som "ørken" og "gold" i beskrivelsen af den pågældende kornmark, hvorimod "ren" og "pæn" passer bedre i den konventionelle optik.

Om noget beskrives som "goldt" eller "rent" er i høj grad et spørgsmål om værdier, og uden blik for disse værdier og de helhedsbetragtninger, som kendetegner det økologiske jordbrug, kan det være svært at bidrage til dets fortsatte udvikling gennem forskning.

Ukrudtsharvning udleder CO₂

I mine følgende blogindlæg, vil jeg derfor redegøre for vores ukrudtsforskning i relation til økologisk jordbrug, og hvordan den hænger sammen med det økologiske jordbrugs principper og værdier.

Nogle af de metoder som anvendes og som vi forsker i, kan nemlig forekomme kontroversielle og i direkte modstrid med de økologiske principper, som når ukrudtet for eksempel bekæmpes med harver i voksende afgrøder (ukrudtsharvning). Så giver det for det første anledning til CO₂-udslip, og for det andet er det heller ikke helt ufarligt for agerlandets fauna.

videnskab.dk - Skelbækgade 4 - DK-1717 København V - Telefon 70 70 17 88 - redaktionen@videnskab.dk